

Democrată”; 8 – Partidul Democrat); Partidul Popular Creștin Democrat – 11 mandate.

Bibliografie:

- Bowers J., Ochs D., Jensen R. The rethoric of agitation and control. - Illinois, Waveland, Prospect Heights, 1993.
Delson Ch., Maslowski M., Nowicki J. Mituri și simboluri politice în Europa Centrală. - Chișinău, Cartier, 2003.
Dobrescu P. Mass media și societatea. - București, SNSPA, 2001.
Larson Ch. Persuasiunea – receptare și responsabilitate. - București, Polirom, 2003.
Почепцов Г. Теория коммуникаций - Киев, Ваклер, 2001.
Stoiciu A. Comunicarea politică. Cum se vând idei și oameni. - București, Humanitas, 2000.
„Timpul”, nr.15 (40) 2005, 1 martie.

**IDEOLOGIA PARTIDELOR POLITICE
MOLDOVENEȘTI⁷⁶**

Rodica RUSU

***Universitatea de Stat din Moldova,
Facultatea Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative,
Catedra Științe Politice și Administrative,
Doctorand***

This article is about the ideology of political parties of Republic of Moldova. The author analyses the process, which take place in the political-ideological spectrum, especially the ideologic aspect of the political parties represented in the Parliament after the elections from 6 March 2005. It is focused on the importance of theirs ideological programmes and doctrines, which influences the identity of the political parties. The author examines in this study the role of political ideology in the activity of the parties, the differences between their adopted programmes and their declarations or actions. This is a comparative study, analyses the ideologies like communism, social-democracy, christian-democracy and social-liberalism and their patterns and inadvertences in the postcommunist space, including the Republic of Moldova. The author describes the degree of assimilation of these ideologies from

---

⁷⁶ Recenzent – doctor în științe politice, conferențiar Tudor SPINEI

the political parties and the function of the party system, the ideological configuration of the Parliament of the Republic of Moldova, especially a comparison between the new Parliament of 2005 and the last of 2001. This article presents a classification of the political parties on the political spectrum using ideological criteria from right to left side and their characteristics. The problem of political parties ideology has never been studied in the scientific literature in our country, this research contains some recommendation for the political parties referring to their programmes and their ideological attitudes.

O identitate doctrinară clară permite partidelor politice să-și formuleze un mesaj politic distinct, ideologia politică reprezentând un semn de identificare și clasificare a partidelor politice în cadrul eșichierului politic. O primă condiție a unui sistem de partide instituționalizate este existența unui pluralism real al ofertei doctrinare prin aceasta urmărindu-se stabilirea pluralismului de idei în detrimentul monismului ideologic.

Dacă e să analizăm din perspectivă ideologică legislativul Republicii Moldova, atunci în primul parlament 1990-1993 au fost două forțe majore care-și disputau una altelea înțietatea - Frontul Popular și Mișcarea „Unitate – Edinstvo”. Prin urmare, sistemul politic purta pecetea unui bipartism extrem de polarizat ideologic pe două continuuuri cardinale: comunism versus anticomunism și naționalism versus cosmopolitism⁷⁷.

În perioada celei de-a doua legislaturi 1994-1998 Partidul Democrat Agrar (PDAM) și socialiștii au avut posibilitatea de a lua decizii fără vre-o barieră limitativă. Începând cu al treilea legislativ 1998-2001 s-a evoluat spre un pluralism polarizat, în condițiile în care era foarte dificil de a menține o coaliție stabilă sau de a forma o majoritate parlamentară, apar și alte teme supuse dezbaterilor ideologice ca corupție / anticorupție, Europa / CSI, privatizare / naționalizare. Pe parcursul celui de-al patrulea legislativ 2001-2004 în care Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) a deținut o majoritate absolută, în opoziție cu acesta, dar și cu poziția doctrinară comunistă s-au situat „Alianța „Moldova Noastră” (AMN) și Partidul Popular Creștin Democrat (PPCD).

Parlamentul format în urma alegerilor din 6 martie 2005 urmează coloratura politico-ideologică a precedentului legislativ, în care au fost prezente același PCRM (partid de stînga, care s-a deplasat ușor spre centru); de AMN (în prezentul prin Blocul „Moldova Democrată”, de centru-dreapta) și de

---

⁷⁷ Ciurea C. *Instituționalizarea partidelor în Republica Moldova. // Pluripartidismul în Moldova: esența și specificul formării.* - Chișinău, CAPTES, USM, ISPRI, 2000, p.32

PPCD (partid de dreapta). Deși la prima vedere se pare că nimic nu e nou, totuși sunt evidente unele modificări în programul acestor partide, din 2001 de la legislativul precedent, cât și unele modificări în platformele electorale de la alegerile din 2005.

În acest mod observăm un grad de stabilitate în plan ideologic în ce privește partidele reprezentate în parlament. Este vorba oare de stabilirea aceluia pluralism ideologic autentic prezent în sistemul politic din țările democratice?

Din noul parlament fac parte cele mai instituționalizate partide politice, și anume PCRM, PPCD, Partidul Democrat (PD) și AMN (ultimele două plus Partidul Social Liberal (PSL) au constituit blocul electoral „Moldova Democrată” BMD). Totodată, aceste partide sunt și cele mai personalizate, electoratul nefiind în stare să-și imagineze PCRM fără Vladimir Voronin sau PPCD fără Iurie Roșca. Aceasta se explică prin faptul că în interiorul partidelor din țările în curs de dezvoltare personalizarea puterii la nivelul liderului politic se prezintă, în principiu, mai accentuată decât în alte țări ale lumii, deoarece structurile partidiste apar ca fiind formate în jurul unui om.

În activitatea pe care orice partid o desfășoară, un loc important de regulă îl deține elaborarea și promovarea ideologiei sale politice, a concepției proprii cu privire la organizarea socială și politică în stat și, pe această bază, îmbogățirea politică a doctrinei specifice, fundamentarea programului politic. Funcția de elaborare de programe și ideologie asigură coeziunea de opțiuni în interiorul partidului, contribuie la o simplificare și stratificare a obiectivelor politice pentru facilitarea orientării alegătorului. Totodată, absența nuanțelor doctrinare sau de program ar putea dezorienta pe unii cetățeni și ar face dificilă constituirea guvernelor de coaliție; faptul că documentele de program ale partidelor politice se aseamănă, nivelează într-o oarecare măsură însăși natura acestor partide, reduce posibilitatea lor de a se auto-identifica. În societate nu s-a ajuns încă la conturarea ideologică de către partide a intereselor grupurilor sociale conform criteriilor parlamentare, competitive, iar atitudinea alegătorului față de candidați și lideri politici întemeindu-se pe principiul încrederii.

În preferințele politice ale alegătorilor criteriul ideologic se mai limitează la simple constatări de tipul distribuției tradiționale a liderilor politici în „democrați” și „antidemocrați”, precum și la gradul de populism practicat de aceștia. Oricum, dacă anterior alegătorul se orienta spre valori care pe axa definitorie cuprindeau „filoromânismul” și „pro-europeismul” (pentru partidele de dreapta) și „rusofilismul” sau „pro-CSI-smul” (pentru partide de stînga), acum ca urmare a susținerii vectorului european de către majoritatea partidelor politice, apar noi criterii de disociere doctrinară a principalelor partide

pe principiile: anticommunism - autoritarism, național - antinațional, creștin-democrație - liberalism, social-liberalism - social-democrație - socialism; drept urmare apare în evidență ideologia de partid.

Procesul de consolidare a sistemului pluripartidist moldovenesc a scos în evidență existența a patru centre de atracție doctrinară:

- creștin-democrat, cu nuanță națională: PPCD, Partidul Reformei (PRM), Partidul Țărănesc Creștin Democrat din Moldova (PȚCDM), Partidul Național Român (PNR), Noul Partid Național Moldovenesc (NPNM).

- social-liberal: PAMN, PSL.

- social-democrat: (ce contestă trecutul comunist) Partidul Social Democrat (PSDM), PD, Partidul Republican (PR), Uniunea Centristă din Moldova (UCM).

- socialist: (ce pornesc de la trecutul comunist) PCRM, Partidul Socialist din Moldova (PSM), PDAM (Partidul Democrat Agrar din Moldova), Uniunea Muncii (UM), PDSEM (Partidul Dreptății Social-Economice din Moldova), Mișcarea Politică „Speranța -Nadejda”, Mișcarea Social-Politică Republicană „Ravnopravie”.

Din cadrul partidelor de dreapta fac parte partide conservatoare și liberale care de regulă, pledează pentru neintervenția statului în viața economică, pentru inegalitatea economică. În cadrul acestei grupări există partide politice de orientare centru-dreapta și până la cele de extremă-dreapta. În Republica Moldova acestea ar fi: PNR, PPCD, PR, PȚCDM, NPNM, PSL, PAMN. În categoria partidelor de stînga se înscriu partidele socialiste, social-democrate, comuniste. Militează pentru justiție socială și egalitarism economic. Pot fi de centru-stînga și extremă-stînga (partidele comuniste de tip marxist-leninist). În Moldova acestea sunt: MSP «Ravnopravie », PSM, PCRM, MP «Speranța-Nadejda», UM, PSRM, PAM, PRM, PDSEM, PSDM. Drept partide de centru care adoptă o poziție intermediară, în Moldova sunt: PDM, UCM, Partidul Ecologic din Moldova și Alianța Verde (PEMAVE), MSP „Forța Nouă”.

Deși este vorba de o deplasare de la pluralismul polarizat (unde pozițiile doctrinare ale partidelor sunt situate la o distanță substanțială una față de alta), spre un pluralism moderat, pe scena politică moldovenească avem un partid dominant (care și-a confirmat poziția în urma alegerilor din 2005). Putem vorbi despre un multipartitism cu partid dominant care poate fi de stînga sau de dreapta, dar niciodată de centru; astfel cînd partidul dominant se află la dreapta, celelalte ocupă spațiul de la centru la stînga și invers.

Pe de altă parte, în opinia unor politologi, în țările din centrul și estul Europei multipartitismul „este încă foarte precar, manifestîndu-se tendințe de evoluție spre multipartitismul pur (în care nici un partid nu obține mai mult de 15-20% din sufragii; tendințele ideologice ale partidelor variînd de la con-

servatorism, democratism-creștin, liberalism pînă la socialism și comunism). Ei caracterizează sistemul de partide ca „multipartidism cu defect”⁷⁸.

V.Saca afirmă că deși în parametrii geocronologici pînă acum ai multipartidismului polarizat s-au manifestat partide cu orientări dintre cele mai variate - comunistă, socialistă, radical-unionistă, radical-separatistă, social-democrată, social-liberală, creștină, conservatoare, etc. ce condiționează vibrații între pluralismul extrem și cel moderat, tendința generală dominantă în continuul transformărilor partinice a fost una prioritar de extremă⁷⁹.

Dacă la sfîrșitul anilor '80 începutul anilor '90 în spectrul politic în ce privește atitudinea partidelor față de problemele statale interne, dar și de politică externă, pe eșichierul de dreapta erau situate formațiuni politice pro-România și care priveau independența țării drept o etapă premergătoare Unirii. Pe eșichierul de stînga erau grupate mișcări politice de orientare pro-Rusia, iar forțele centriste optau pentru independența Republicii Moldova⁸⁰.

În prezent, peste mai bine de 10 ani de independență, se observă o uniformitate în cadrul spectrului politic față de problemele menționate mai sus, atît partidele de dreapta cît și cele de centru, dar și cele de centru-stînga au formulat drept obiectiv strategic în programele lor integrarea europeană (cu excepția stîngii extreme-MSPR „Ravnopravie”, UM „Patria-Rodina”). Este prima dată în cadrul alegerilor parlamentare ca majoritatea partidelor să adopte poziții pro-europene. De altfel, conform Barometrului de Opinie Publică 46,9% din populația Republicii Moldova consideră că trebuie să ne integrăm în Uniunea Europeană (poate din această cauză partidele au luat sloganuri pro-europene), 30,4% - că trebuie să rămînem în CSI, 2,2% - nu facem parte din nici o alianță sau uniune; iar 20,5% nu au știut sau nu au dorit să răspundă⁸¹.

O problemă acută reprezintă faptul că multe partide nu și-au definit încă identitatea sub aspect conceptual, iar majoritatea lor nu dispun de programe socio-economice elaborate pe principii doctrinare (iar dacă acesta și este, lipsește descrierea mecanismului de implementare a lui). Ideologiile partidelor politice au o geneză extrem de contradictorie; mai întîi, într-un termen destul

---

⁷⁸ Voicu G. *Pluripartidismul: o teorie a democrației*. - București, ALL, p.296

⁷⁹ Saca V. *Transformări politico-partinice în dimensiuni de sistem: reflecții asupra societății moldovenești*. // *MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică)*. Nr.1 (XXV). - Chișinău, 2004, p.101

⁸⁰ Мошняга В. *Партийно-политическое развитие Молдовы за десять лет независимости: политологический анализ*. // *MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică)*. Partea XIX. - Chișinău, 2001, p.33

⁸¹ *Barometrul de Opinie Publică: 1998-2004 / Institutul de Politici Publice Chișinău*

de redus s-a format sistemul multipartidist și apoi partidele au început să-și caute propria bază socială, propriul interes și propriul electorat.

Un paradox referitor la ideologia politică și cea de partid se manifestă prin următoarele: dacă ideologia politică își găsește actualitate în cadrul politicii electorale, permițând alegătorului să identifice programul, ideile de bază ale unui sau altui partid într-o perioadă mai scurtă de timp; pe de altă parte, se pare că ideologia trece pe loc secundar, deoarece are loc formarea alianțelor, blocurilor anume cu concurenți puternici, charismatici pentru a obține mandate în parlament. Și iarăși, aceste coalizări se fac nu atât în jurul programelor, ideilor, cât a persoanelor.

Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) este cel mai instituționalizat partid politic la momentul actual. În urma evenimentelor din august 1991, Prezidiul Parlamentului de la Chișinău a decis să suspende activitatea PCM⁸², făcându-l responsabil de complicitate cu grupul pucist de la Moscova. Chiar din ziua interzicerii lui, liderii MSP „Unitate-Edinstvo” au calificat acest act drept un atentat la interesele unei minorități etnice, decît un act de voință politică în scopul eradicării ideologiei comuniste⁸³. La mijlocul anului 1993, noul Prezidiu al Parlamentului în frunte cu Petru Lucinschi adopta o hotărîre prin care se legaliza activitatea comuniștilor în Moldova. Decizia de reabilitare a PCM atesta faptul că acest partid reprezintă „altul, decît cel care fusese interzis în 1991”⁸⁴, fondatorii lui considerînd că decizia anterioară de suspendare a activității lui purtase un caracter ilegal, neconform cu valorile statului de drept. În programul PCRM cu modificările din 11 decembrie 2004, nu este specificată legătura de drept cu Partidul Comunist din Moldova (perioada sovietică). Dacă e și să acceptăm o anumită continuitate, atunci doar din punct de vedere politic, dar nu juridic.

Procedând la repunerea în legalitate a PCRM, liderii majorității parlamentare agrariano-socialiste intenționau să atingă două obiective: primul, să-și asigure un flanc intermediar de stînga, de natură să consolideze centrismul pozițional al PDAM-ului; iar pe de altă parte - să accentueze deosebirea esen-

---

⁸² *Decretul Președintelui Republicii Moldova Privind suspendarea activității structurilor organizatorice ale partidelor politice, organizațiilor obștești și mișcărilor de masă în organele de stat, instituțiile și organizațiile republicane, nr.164, 22 august 1991. // Monitorul Oficial, 1991, nr.11,12, art.133; Hotărîrea Prezidiului Parlamentului Republicii Moldova Cu privire la Partidul Comunist din Moldova nr.683-XII, 23 august 1991. // Monitorul Oficial, 1991, nr.11,12, art.138*

⁸³ „Edinstvo”, 1996, 28 decembrie

⁸⁴ *Munteanu I. Obsesii comuniste. // „Arena politicii”, 1997, nr.1(13) septembrie, p.23*

țială între noua și precedenta conducere a parlamentului⁸⁵. Liderii PCRM au afirmat că reprezintă un partid nou, curățat de elementele colaboraționiste, care au trădat interesele comuniștilor simpli în favoarea intereselor particulare. Această stipulare conținea, implicit, renunțarea legală a PCM la proprietățile deținute de oligarhia comunistă înainte de 1991 și promisiunea de a rămâne în câmpul juridic al Republicii Moldova. PCRM – noua denumire a partidului după 1993, nu a participat la alegerile parlamentare din 1994, deoarece urma să-și recapete segmentul electoral tradițional, încăput între timp pe mâinile socialiștilor și interfrontiștilor. Stabilindu-și un program–minimum, puternic orientat spre revendicări cu caracter politic și economic, PCRM a dorit să păstreze continuitatea doctrinală cu PCUS (Partidul Comuniștilor Uniunii Sovietice), și totodată să se autodefinească drept o formațiune renovată „curățată de oameni întimplători”.

Prima victorie importantă în alegerile locale din aprilie 1995, când obține aproximativ 20% din numărul total al mandatelor de consilieri și primari, înregistrează o schimbare sensibilă a accentelor în cadrul politicii de partid, se afirmă tot mai insistent tendința de reintegrare a unui nou nucleu sovietic. Un următor pas în evoluția pe scena politică – înaintarea candidaturii lui V.Voroinin (liderul PCRM), la alegerile prezidențiale din 1996, la care a obținut locul trei în primul tur de scrutin, cu aproape 10,23%, depășindu-l vizibil pe A.Sangheli (9,47%), favoritul partidului majoritar, și pe liderul PFD – V.Matei (8,90%)⁸⁶. Deși au obținut victorie la alegerile parlamentare din 1998 (30,01% voturi, 39,60 mandate 40 din 101 locuri în parlament)⁸⁷.

Această victorie a comuniștilor este susținută și de alegerile parlamentare din 2001, unde reușita electorală este mai mult o reprezentare, o formă de protest din partea alegătorilor față de cei aflați la putere pînă atunci; PCRM obținînd 50,07% din voturi, 70,30% mandate, 71 din 101 locuri în parlament, devenind partid dominant. Astfel, la peste 10 ani de cînd a fost interzis, PCRM se convertește din nou în partid al puterii. Este marele paradox al evoluției valorilor democratice în spațiul politic moldovenesc⁸⁸. Aceasta fiind voința electoratului, într-o societate compromisă printr-o pauperizare ascen-

---

⁸⁵ *Ibidem p.25*

⁸⁶ *Мошняга В. Молдова-96: президентские выборы, политические партии. – Кишинев, Молд.ГУ, 1997*

⁸⁷ *Мошняга В. Парламентские выборы и укрепление демократии в Молдове. // Молдова-98: Политические реалии и парламентские выборы. – Кишинев, East West Parliamentary Practice Project, 1998, с.60-98*

⁸⁸ *Belostecinic A., Peru A. Confruntări de imagini politice în parlamentara-2001: performanțe și eșecuri. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XVI. – Chișinău, 2001, p.5*

dentă vis-a-vis de proliferarea economiei tenebre și a coruperii guvernărilor⁸⁹.

După victoria comuniștilor la alegerile parlamentare anticipate din februarie 2001, la Plenara a V-a a PCRМ a fost lansată ideea modificării programului partidului de guvernământ de către președintele țării și al partidului – V.Voronin. De obicei, programul politic al unui partid este o expunere scrisă a principiilor, scopurilor politice, sociale, culturale etc. Partidele doctrinare care se bazează pe un set de principii verificate în mod științific își dezvoltă programul politic reeșind din evaluarea trecutului societății, analizei stării de fapt a acesteia și desemnarea viziunilor și etapelor de dezvoltare de mai departe. Astfel, pentru acest gen de partide doctrina trebuie să fie principalul centru de atracție pentru aderenții cu convingeri apriorice care, de fapt, sunt fondatorii partidelor. La rândul lui, programul politic este menit să reflecte opțiunile de dezvoltare a societății prin prisma setului de valori prestabilit de doctrină. Partidele care nu împărtășesc o anumită doctrină întâmpină anumite dificultăți în exprimarea viziunilor lor, suferind de pe urma unui grad de eclecticism. În același timp, acest gen de partide poate fi mai flexibil în abordarea unor probleme de maximă importanță pentru societate. Ele își construiesc programele politice axându-se în mod preponderent asupra modalităților de rezolvare a acestor probleme, afirmând în același timp că împărtășesc valori general-umane și pledând pentru o structură statală și o modalitate eficientă de guvernare.

Doctrina PCRМ reprezentând comunismul, în program se menționează că baza teoretică a PCRМ este învățătura marxist-leninistă. În contradicție cu spiritul doctrinar vine politica promovată de către elita de partid prin adoptarea unei viziuni economice destul de liberale, chiar de la inaugurarea în postura de președinte a Republicii Moldova în 2001 a dlui V.Voronin, care a declarat că „trebuie de terminat odată cu împărțirea societății în clase” (pe când în programul politic al PCRМ chiar de la prima frază se spune că „PCRМ este partidul clasei muncitoare, țăranilor și intelectualității”)⁹⁰.

Un alt argument ar fi că în timp ce V.Voronin a declarat că nu are de gând să construiască nici comunismul, și nici socialismul⁹¹, unul din principalele scopuri ale PCRМ (indicat în program) este socialismul. Revizionismul liderilor comuniști nu este un rezultat al schimbării convingerilor, ci un rezultat al constrângerii de a promova o politică oportunistă de conformare la conjunctura politică internă și internațională. Drept cauze au servit în primul rând

---

⁸⁹ Heliade-Rădulescu I. *Echilibru între analize*. - București, 1997, p.404

⁹⁰ www.parties.e-democracy.md/parties/pcrm/program

⁹¹ Boțan I. *Reperete teoretice ale comuniștilor din Moldova*. / www.e-democracy.md/comments/political/20021028/index.shtml

faptul că liderii comuniști au recunoscut că aflându-se în opoziție nu au avut capacitatea de a aprecia amploarea schimbărilor care s-au produs în lume și în Republica Moldova în ultimul deceniu și jumătate, îngrijindu-se doar de agitarea spiritelor nostalgice ale cetățenilor.

În al doilea rând, mișcările de protest timp de 4 luni consecutiv (în 2002), au avut efect supunerea Republicii Moldova unei monitorizări mai minuțioasă din partea Consiliului Europei. În al treilea rând, mișcările comuniste din fostele republici sovietice, mai ales în Rusia și Ucraina, au suferit înfrângeri covârșitoare. O altă cauză ar fi dependența de comportamentul organizațiilor financiare internaționale în problema creditării Republicii Moldova și achitarea datoriilor externe a constrâns partidul de guvernământ să promoveze o politică economică coordonată cu aceste instituții.

În sensul revizuirii programului politic al PCR, în campania electorală pentru alegeri parlamentare din 2005 în platforma PCR o prioritate strategică a devenit integrarea europeană⁹². Spre comparație amintim că în programul electoral al PCR din 2001 la capitolul politică externă drept obiective erau „dezvoltarea relațiilor reciproc avantajoase cu toate țările lumii, întâi de toate, cu statele CSI. Să examineze chestiunea cu privire la aderarea Moldovei la Uniunea Rusiei și Belarusiei”⁹³.

Deși PCR calificat drept partid politic de stînga, evoluează spre centru prin reformele adoptate atât în interiorul partidului, cât și în ce privește activitatea în plan politic intern și extern (schimbarea orientărilor pro-CSI-iste cu una pro-UE). Prin anunțarea acestei priorități de integrare europeană, PCR „a riscat, dar și a pierdut” o parte din electorat ce împărtășea viziuni pro-ruse, care au trecut de partea partidelor MSP „Ravnopravie”, UM „Patria-Rodina”.

Pragmatismul în comportamentul partidelor politice presupune abandonarea radicalismului ideologic, PCR încercînd să se detașeze de lozincile revanșarde și o adaptare la exigențele social-democratice contemporane și la cele ale eurocomunismului. Aceasta are loc deoarece partidele politice prin participarea la alegeri și de a cîștiga un segment electoral semnificativ renunță la utilizarea unui limbaj politic extremist, ideologizat și radicalizat.

Promovarea unei politici oportuniste este una din cauzele ce au dus la aceea că în alegerile parlamentare din martie 2005 PCR a obținut 45,98% din voturi, 56 mandate, 56 din 101 locuri în parlament; iarși observăm o detașare vizibilă de celelalte partide politice concurente (BMD acumulînd 28,53%, 34 mandate și PPCD – 9,07%, 11 mandate). Deși au obținut mai puține locuri în parlament decît în 2001, această scădere ușoară nu influențează

---

⁹² *Platformele concurenților electorali. Alegeri parlamentare 6 martie 2005. // ADEPT, 2005*

⁹³ „Comunistul”, 2001, nr.1, 12 ianuarie

caracterul sistemului cu un partid majoritar, deoarece acesta are posibilitatea de a forma guvernul fără a coaliza cu alte partide parlamentare.

În prezent se impune o revizuire a programului PCRМ pentru a evita discrepanța evidentă dintre „zis” și „făcut”, V.Voronin la Congresul de pe 17 decembrie 2004, în calitate de președinte de partid a lăsat să se înțeleagă că membrii partidului trebuie să fie pregătiți pentru a face față unor schimbări calitative pe viitor⁹⁴. O nuanță ce ține de doctrina partidului și de momentul organizatoric ar fi faptul că pe listele PCRМ au candidat la alegerile parlamentare din 2005 și persoane care nu sunt membri de partid; adică se renunță la dogmatizarea ideologică la numirea persoanelor la funcții de conducere în favoarea tehnocraților, fapt confirmat de numirea lui Marian Lupu (nefiind membru de partid) la funcția de președinte al Parlamentului⁹⁵.

Conform politologului V.Saca, PCRМ este o forță bine integrată în societate, în general, și în sistemul de partide, în particular. El, spre deosebire de partidele succesore din țările Europei Centrale și de Est, care deja împărtășesc doctrina și valorile social-democrate, este fidel tradiției marxiste (cu unele tendințe evazive de a recunoaște și îmbrățișa ideea social-democrată), fapt ce-i aduce susținerea substanțială a majorității electoratului, care își leagă speranța la o viață mai bună de partidul comunist. Acesta, deținând pîrghiile guvernării, își consolidează resursele sociale, economice, informaționale, etc., devenind astfel mai funcțional decât oricare alt partid. Or, atitudinea lui neadecvată față de opoziție, dezacordul frecvent între declarații și faptă vis-avis de democratizarea societății, inclusiv cea partinică, va conduce în extremis, la criza funcționalității acestui partid⁹⁶.

O problemă ce prezintă interes este relația lider – partid, care în cazul PCRМ este destul de controversată (în sensul primordialității). V.Voronin este președintele Republicii Moldova (al doilea mandat consecutiv), este cel mai popular om politic din Republica Moldova⁹⁷, și fondatorul PCRМ. În acest sens, autoritatea liderului acoperă forța structurală a partidului, pe de altă parte, PCRМ este un partid cu un pronunțat caracter de masă și o putere organizațională destul de înaltă. În cazul în care se vehiculează ideea că V.Voronin va fi înlocuit în funcția de președinte al PCRМ (la un viitor Cong-

---

⁹⁴ „Comunistul”, 2004, nr.45, 17 decembrie

⁹⁵ Постановление об избрании Председателя Парламента №.3-XVI 24 марта 2005 года. // Monitorul Oficial, 25 martie, 2005, nr.46-50 art.168

⁹⁶ Saca V. Fenomenul transformăției partinice în societatea post-sovietică: cazul Republicii Moldova. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XXI. – Chișinău, 2003, p.99

⁹⁷ Barometrul de Opinie Publică: 1998-2004. / Institutul de Politici Publice Chișinău

res al acestuia), credem că aceasta va influența popularitatea și va scădea ratingul partidului.

La moment, în special la nivelul prevederilor de program, comuniștii monopolizează aripa stîngă a eșichierului politic, dar prin acțiunile întreprinse atît în plan economic intern, dar și extern, aceștia se deplasează spre centrul politic al eșichierului (variante social-democrată), segmentul de stînga (stînga extremă) fiind ocupată de Partidul Socialist din Moldova, UM „Patria-Rodina”, MSPR „Ravnopravie”. Navigînd spre centru PCRМ se apropie de PSDM, care deși au căpătat o popularitate anumită și au avut investigații financiare masive, au suferit eșec la alegerile parlamentare recente (acumulînd 2,92%).

Asistăm la o schimbare de accente în relațiile dintre partidele politice⁹⁸. Activitatea politică comună în cadrul forului legislativ provoacă și permit diverselor forțe politice, prin intermediul fracțiunilor parlamentare, ce le reprezintă să țină cont și să se ghideze nu doar de interese ideologice, ci în primul rînd de cele politice. Are loc o schimbare de stiluri comunicative, de la cel ideologic (principlal) la cel politic (pragmatic). Este un factor pozitiv și benefic pentru funcționarea sistemului de partide în ansamblu, renunțîndu-se la rigiditatea ideologico-doctrinară a unor programe politice de partid. Drept exemple ar servi demiterea guvernului Sturza (de orientare politică de centru-dreapta) prin coalizarea forțelor de orientări politice opuse, contradictorii – comuniștii și creștin-democrații (parlamentul 1998-2001), dar și recentul caz cînd fracțiunile parlamentare ale PPCD, PSL și PD motivînd că au de realizat obiective comune: integrarea europeană și liberalizarea economică, au susținut candidatura lui V.Voronin la președenție, cît și numirea de către V.Voronin a lui I.Roșca la funcția de vice-speaker al Parlamentului⁹⁹.

Blocul „Moldova Democrată” (BMD) creat special în ajunul alegerilor parlamentare din 2005 reprezenta o contrapunere comuniștilor, a acumulat 28,53% din voturi, 34 mandate în parlament. Din acest bloc electoral făceau parte Partidul Democrat (PD, lider – D.Diacov), Partidul „Alianța „Moldova Noastră” (PAMN, co-președinți – D.Braghiș, V.Untilă, S.Urechean) și Partidul Social-Liberal (PSL, lider – O.Serebrian). Deși în plan doctrinar au fost cumulate doctrine social-democrate (PD) și social-liberale (PAMN, PSL), această simplificare a spectrului politic-ideologic a derutat o parte a electoratului, iar din alt punct de vedere a facilitat opțiunea votanților. Pentru compa-

---

⁹⁸ Мошняга В. Политические партии и партийная система Республики Молдовы: трансформационный контекст. // *MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică)*. Nr.1 (XXV). - Chișinău, 2004, p.3-67

⁹⁹ Hotărîre pentru alegerea unui vicepreședinte al Parlamentului nr.15-XVI, Chișinău, 8 aprilie, 2005 // *Monitorul Oficial*, nr.59-61, 15 aprilie 2005

rație, pe poziții centriste în parlamentul din 2001 s-a situat „Alianța Brașov”, care a avut un suport administrativ din partea organelor centrale și locale, pe când BMD centrist a atacat conducerea comunistă din primele zile de la fondare. BMD s-a dovedit a fi o alianță de foarte scurtă durată pe timpul campaniei electorale și a distribuirii mandatelor parlamentare (PD – 8 mandate, PAMN – 23 mandate și PSL – 3 mandate).

PAMN s-a constituit la 19 iulie 2003 prin fuziunea Alianței Social-Democratice din Moldova (ASDM), Partidul Liberal (PL) și Alianța Independenților din Moldova (AIRM)¹⁰⁰. PSL a inclus în componența sa Liga Creștin-Democrată a Femeilor (LCDF – constituită în 1990), Liga Națională a Tineretului din Moldova (LNTM – fondată în 1991) și Partidul Forțelor Democratice (PFD) fuzionare realizată la 1 decembrie 2002¹⁰¹.

În această ordine de idei trebuie menționată părerea conform căreia așa-numitul „centru” în politicul moldovenesc este astăzi reprezentat nu de partide de calibrul de orientare de centru-dreapta sau centru-stînga, ci de grupare ad-hoc care a mînat centrul politic, eliminînd din joc veritabilii protagoniști ai eșichierului politic de centru¹⁰². Centrismul în politica moldovenească înseamnă nu atît o cale de reformare a sistemului politico-economic¹⁰³, nu atît o anumită politică socială, cît una de politică externă, de poziționare geostrategică, un mod de a răspunde la dilema orientării între Est și Vest.

Centrismul reprezintă de fapt o nehotărîre ...hotărîtă, o pretinsă „șmecherie” țărănească de a „nu supăra” pe nimeni, determinat mai curînd de reflexe, de „obișnuințe”, decît de ideologie. Ca orice fenomen „natural”, lipsit de structură ideologică bine definită ... centrismul moldovenesc este prea nestatornic, schimbător. Centriștii moldoveni sunt potențialii transfugi, ei regăsindu-se în tabăra proeuropenilor, cît și în cea a rusofililor; și invers, mulți din politicienii de dreapta și de stînga au emigrat spre partide centriste¹⁰⁴.

---

¹⁰⁰ Мошняга В. Политические партии и партийная система Республики Молдова: трансформационный контекст. // *MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XXIII.* – Chișinău, 2003, p.41

¹⁰¹ Serebrian O. PSL – o alternativă politică pentru Republica Moldova. // „*Contrafort*”, 2001, nr.7-8 (81-82), iulie-august

¹⁰² Belostecinic A., Peru A. Confruntări de imagini politice în parlamentara-2001: performanțe și eșecuri. // *MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică) Partea XVI.* – Chișinău, 2001, p.8

¹⁰³ Zavtur A. Centrismul politic și exonenții lui în Republica Moldova. // *MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea IV.* – Chișinău, 1994, p.163

¹⁰⁴ Negru N. Sfirșitul centrismului moldovenesc. // «*Jurnal de Chișinău*», 2004, 1 octombrie.

De la început BMD, prezentându-se drept o formațiune masivă, chiar dacă au fost opinii că nu are șanse de a câștiga alegerile și a obține un suport din partea electoratului¹⁰⁵, a prezentat un pericol real, cel puțin teoretic, pentru ceilalți doi concurenți – comuniștii și creștin-democrații. Aripa națională și proeuropeană a BMD, reprezentat de liberalii lui V.Untilă și social-liberalii lui O.Serebrian planează și deasupra electoratului pe care PPCD pretinde că este numai a lui. Cealaltă aripă, social-democrată, reprezentată de partidul lui D.Diacov și D.Braghiș, ar putea acoperi un segment important din electoratul pe care și-l revendică comuniștii¹⁰⁶.

După retragerea din BMD, D.Diacov (liderul PD) a declarat că „separarea de „Moldova Democrată” nu înseamnă refuzul de a colabora cu acest grup parlamentar, ci doar faptul că are un mesaj social-democrat propriu”¹⁰⁷. Să însemne oare acest pas conștientizarea aspectului ideologic sau este doar o manevră caracteristică centriștilor? Totodată, acest partid nu dispune de o poziție doctrinară sigură în spectrul politic (în ciuda afirmațiilor anterioare balansînd de la stînga la dreapta în dependență de situație, în căutarea mandatelor). Această lacună erodează procesul de instituționalizare propriu-zis al partidului; un alt dezavantaj reprezentînd faptul că forța partidului este în dependență direct proporțională de personalitatea liderului, care este și fondatorul acestuia, PDM fiind numit și „partidul lui Diacov”. Deși la alegerile din 2001, sigla electorală a PD nu a fost D.Diacov, ci ex-premierul I.Sturza (acumulînd 5,2% deoarece a candidat singur, netrecînd în parlament).

PAMN fondată în 2003 are de depășit momentele ce țin de instituționalizare, și anume cele de ordin organizatoric (unificarea doctrinară și administrativă a numeroaselor organizații teritoriale, înlocuirea triumviratului cu conducerea unui singur lider – factor ce s-a evidențiat prin liderul BMD a fost declarat S.Urechian), și doctrinar (crearea și lansarea unui mesaj politic clar, concis și coerent, identificarea unei poziții sigure în cadrul sistemului de partide moldovenesc). În programul PAMN se stipulează că „partidul se va baza pe conceptul doctrinar al social-liberalismului contemporan, care reprezintă astăzi, rezultatul convergenței curentelor liberale și a celor social-democrate pe direcția îmbinării principiilor libertății individuale cu solidaritatea socială,

---

¹⁰⁵ Сака В. Трансформация между властным и оппозиционными интересами: молдавский вариант. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Nr.3 (XXVIII). - Chișinău, 2005, p.129

¹⁰⁶ Butnaru V. Ochiul critic – 2. // «Jurnal de Chișinău», 2004, 24 septembrie

¹⁰⁷ PD este unica forță din actualul parlament care promovează valorile social-democratice și colaborează activ cu Internaționala Socialistă și Partidul Socialiștilor European și partidele surori din mai multe țări. //www.alegeri2005.md/docs/bemd/20053241/

implicări minime din partea statului și responsabilitatea statului pentru respectarea necondiționată și egală a legilor, primatul proprietății private, liberei concurențe și a liberei inițiative cu o protecție socială ridicată.”¹⁰⁸. În contextul situației create în legislativul prezent (susținerea comuniștilor din partea PPCD, PD și PSL), AMN se situează într-o opoziție evidentă, numită de unii obstructionistă, iar PPCD, PD și PSL – o opoziție constructivistă.

PSL deși este un partid tânăr (fondat în 2001, lider O.Serebrian), are șanse reale de a fi instituționalizat (deși este în minoritate numerică reprezentat în parlament) printr-un program politic bine încheiat bazat pe doctrina social-liberală și prin crearea organizațiilor de partid în teritoriu, printr-o structură organizațională înaltă.

PPCD este o formațiune politică care a monopolizat dreptul la succesiune vizavi de Mișcarea Democratică din Moldova (MDM, 1988-1989) și Frontul Popular din Moldova (FPM, 1989-1992). Din această cauză drept moment de fondare nu poate fi considerat anul 1992, când s-a constituit Frontul Popular Creștin-Democrat (FPCD) la Congresul al treilea al FPM; ci anul 1989 – fondarea FPM. Dreptul la succesiunea FPM era revendicat în anii ’90 (secolul XX) și de PFD. Alegerile în sovietul Suprem al RSSM din 1990 FPM a obținut 130 de mandate, situându-se în opoziție cu PCM, influențând procesele naționaliste care se desfășurau în acea perioadă. Odată cu constituirea FPCD a fost adoptat un program unionist (se prevedea unirea cu România) care și-a pus amprenta asupra identificării doctrinei a partidului. Deși mai târziu PPCD a renunțat la ideile unioniste, (această idee rămîne a fi un argument la alegeri).

Dacă la Congresul al doilea al FPM (1990) a fost adoptată o platformă univoc anticomunistă și antisovietică, la Congresul al treilea a fost formulată deschis opțiunea unionistă a FPCD¹⁰⁹. De exemplu, în programul politic al PPCD se menționează că „PPCD rămîne atașat ideii de unitate națională, care trebuie acceptată ca un dar și ca o condiție primordială a păcii în regiune”¹¹⁰, în platforma electorală din 2005 la capitolul politică externă PPCD pledează pentru realizarea unui parteneriat strategic cu România de preaderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

La primele alegeri democratice din 1994¹¹¹ Alianța FPCD alcătuită din trei formațiuni: FPCD, Organizația Tineretului Creștin-Democrat (OTCD) și

---

¹⁰⁸ www.parties.e-democracy.md/parties/pamn/program

¹⁰⁹ Enciu N. *Frontul Popular*. // «Arena Politicii», 1997, nr.1 (13) septembrie, p.10

¹¹⁰ www.parties.e-democracy.md/parties/ppcd/program

¹¹¹ Moșneaga V., Rusnac Gh. *Alegerile parlamentare și consolidarea sistemului politic pluripartidist în Republica Moldova*. // *MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică)*. Partea IV. – Chișinău, 1994, p.173

Mișcarea Voluntarilor a obținut 7,53%. În 1998 în urma alegerilor parlamentare la care FPCD a candidat pe listele blocului „Convenția Democrată” acmulind 37 mandate, iar între timp FPCD a schimbat denumirea în PPCD și a candidat în 2001 independent la alegeri obținând 8,24%, care i-au adus 11 mandate în parlament¹¹². La alegerile din 2005 PPCD a înregistrat o ușoară creștere - 9,07% (11 mandate, locuri în parlament), marcând o anumită stabilitate și „rigiditate” a suportului electoral, consecvența cu care apără principiile creștin-democrate generând o simpatie constantă din partea unui electorat stabil (în special tineret).

O problemă ar fi marginalizarea partidului, care fiind mereu în opoziție riscă să se transforme în unul limitat (se pare că în noul parlament lucrurile se vor schimba din acest punct de vedere). Devine cert faptul că creștin-democrații se identifică cu stilul de conducere, comportamentul liderului lor – I.Roșca. Forța partidului în mare parte se suprapune potenței politice a liderului. PPCD a monopolizat mesajul național (integraționist românesc) ceea ce îi permite să conteze pe un anumit electorat chir în cazul schimbului de elite.

PPCD reprezintă cazul clasic când denumirea partidului coincide cu poziția doctrinară, cu valorile și idealurile promovate, aspectul ideologic fiind bine delimitat. Democrația-creștină spre deosebire de doctrina liberală și conservatoare, care se concentrează pe aspectele private ale vieții sociale, își orientează programele spre primatul colectivităților, spre diminuarea individualismului¹¹³. Principalele aprecieri și opțiuni se referă la demnitatea umană și proprietatea privată, solidaritatea dintre oameni și păături sociale, familia ca nucleu natural, statul ca garant al binelui comun; obiective care sînt prioritare și în programul PPCD.

Dacă e să analizăm dreapta politică moldovenească, creștin-democrații reprezintă formațiunea care în rezlutatul consolidării sistemului de partide, ar putea „coopta” Partidul Reformei, Partidul Țărănesc Creștin Democrat din Moldova, Partidul Național Român, Noul Partid Național Moldovenesc. Pe segmentul de centru-dreapta AMN posedă o ambiguitate în plan doctrinar, de partid social-liberal, iar gradul de instituționalizare apare destul de problematic.

Oricare schimbări vor avea loc pe eșichierul politic moldovenesc, partidele politice urmează să-și consolideze forțele începînd în primul rînd cu revizuirea programelor lor politice (ca în cazul PCRM), revederea pozițiilor ideologice promovate, a ideilor de bază și ajustarea acestora la doctrinele uni-

---

¹¹² Мошняга В., Руснак Г. Парламентские 2001 выборы в Республике Молдова: специфика, результаты, электоральные стратегии и технологии. // MOLDO-SCOPIE (Probleme de analiză politică) Partea XVI. – Chișinău, 2001, p.73

¹¹³ Măgureanu V. Studii de sociologie politică. - București, ALBATROS, 1997, p.268

versale (PD). Ideologia partidului (mai ales în Republica Moldova) rămîne a fi esențială, deși se afirmă că ideile și programele au rol important doar la etapa incipientă de formare a partidului politic¹¹⁴, deși se vehiculează ideea promovării unui pragmatism politic accentuat și o deideologizare conștientă¹¹⁵. Indiferent de măsurile luate, în această ordine de idei, amintim că ideologia partidului politic reprezintă în primul rînd esența politicii promovate, include idei și valori, obiective care delimitează și identifică pe fiecare partid în parte.

Bibliografie

- Barometrul de Opinie Publică: 1998 – 2004 / Institutul de Politici Publice Chișinău
- Belostecinic A., Peru A. Confruntări de imagini politice în parlamentara-2001: performanțe și eșecuri. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XVI. – Chișinău, 2001
- Boțan I. Reperele teoretice ale comuniștilor din Moldova. / www.e-democracy.md/comments/political/20021028/index.shtml
- Butnaru V. Ochiul critic – 2. // «Jurnal de Chișinău», 2004, 24 septembrie
- Ciurea C. Instituționalizarea partidelor în Republica Moldova. // Pluripartidismul în Moldova: esența și specificul formării. – Chișinău, CAPTES, USM, ISPRI, 2000
- «Comunistul», 2001, nr.1, 12 ianuarie
- „Comunistul», 2004, nr.45, 17 decembrie
- Decretul Președintelui Republicii Moldova Privind suspendarea activității structurilor organizatorice ale partidelor politice, organizațiilor obștești și mișcărilor de masă în organele de stat, instituțiile și organizațiile republicane, nr.164, 22 august 1991. // Monitorul Oficial, 1991, nr 11,12, art.133;
- Дюверже М. Политические партии - Москва, 2000
- „Edinstvo», 1996, 28 decembrie
- Enciu N. Frontul Popular. // «Arena Politicii», 1997, nr.1 (13), septembrie
- Heliade-Rădulescu I. Echilibru între analize. - București, 1997
- Hotărîrea Prezidiului Parlamentului Republicii Moldova Cu privire la Partidul Comunist din Moldova nr. 683-XII, 23 august 1991. // Monitorul Oficial, 1991, nr.11,12, art.138
- Hotărîre pentru alegerea unui vicepreședinte al Parlamentului nr.15-XVI, Chișinău, 8 aprilie, 2005. // Monitorul Oficial, nr.59-61, 15 aprilie 2005

---

¹¹⁴ Дюверже М. Политические партии. - Москва, 2000, с.22-37, 41-45

¹¹⁵ Малинова О. Партийные идеологии в России: атрибут или антураж? // ПОЛИС, 2001, №5, с.105

- Малинова О. Партийные идеологии в России: атрибут или антураж? // ПОЛИС, 2001, №5
- Măgureanu V. Studii de sociologie politică. – București, Albatros, 1997
- Мошняга В. Партийно-политическое развитие Молдовы за десять лет независимости: политологический анализ. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XIX. - Chișinău 2001
- Мошняга В. Молдова–96: президентские выборы политические партии. – Кишинев, Молд. ГУ, 1997
- Мошняга В. Парламентские выборы и упрочение демократии в Молдове. // Молдова-98: Политические реалии и парламентские выборы. - Кишинев, East West Parliamentary Practice Project, 1998
- Мошняга В. Политические партии и партийная система Республики Молдова: трансформационный контекст. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XXIII. – Chișinău, 2003
- Moșneaga V., Rusnac Gh. Alegerile parlamentare și consolidarea sistemului politic pluripartidist în Republica Moldova. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea IV. - Chișinău, 1994
- Мошняга В., Руснак Г. Парламентские 2001 выборы в Республике Молдова: специфика, результаты, электоральные стратегии и технологии. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XVI. – Chișinău, 2001
- Munteanu I. Obsesii comuniste. // «Arena politicii», 1997, nr.1(13) septembrie
- Negru N. Sfirșitul centrismului moldovenesc. // «Jurnal de Chișinău», 2004, 1 octombrie
- Platformele concurenților electorali. Alegeri parlamentare 6 martie 2005. // ADEPT 2005
- Постановление об избрании Председателя Парламента. №3-XVI Кишинэу 24 марта 2005 // Monitorul Oficial, 25 martie, 2005, nr.46-50 art.168
- Saca V. Transformări politico-partinice în dimensiuni de sistem: reflecții asupra societății moldovenești. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea 1(XXV). - Chișinău, 2004
- Saca V. Fenomenul transformăției partinice în societatea post-sovietică: cazul Republicii Moldova. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XXI. – Chișinău, 2003
- Сака В. Трансформация между властным и оппозиционными интересами: молдавский вариант. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Nr.3 (XXVIII). - Chișinău, 2005
- Serebrian O. PSL – o alternativă politică pentru Republica Moldova. // «Contrafort», 2001, nr.7-8 (81-82), iulie-august

Voicu G. Pluripartidismul: o teorie a democrației. - București, ALL, 1998
Zavtur A. Centrismul politic și exonenții lui în Republica Moldova. // MOL-
DOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea IV. – Chișinău, 1994
www.parties.e www.parties.e-democracy.md/parties/pamn/program
www.parties.e-democracy.md/parties/ppcd/program
www.parties.e-democracy.md/parties/pcrm/program

CÂMPUL SIMBOLISTIC (POLITIC) MOLDOVENESC 2004-2005¹¹⁶

Bogdan ȚÎRDEA
Republca Moldova, Chișinău
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
Catedra științe politice și social-economice
Lector

This article analyses the basic image characteristics of the most important political actors in the Republic of Moldova: Serafim Urechean and Vladimir Voronin. The author points out the phases of the evolution of the image pattern of leaders, shows the conditions and factors that entailed some image characteristics. The symbolical space that accompanies the image of political leaders is being paid particular attention to, especially to the political myths, political symbols, political rites, that have one purpose - to strengthen the image characteristics of the above mentioned leaders, to wake up some memories, some representations within the collective unconsciousness in order to favor these political actors. Political archetypes used by the Moldavian political class denote strong archaic and mythical components, the orientation to irrational factors, with a very strong manipulative component, with often appeals to Christian rhetoric. These facts favor political class to preserve the paternalist practices, to use symbolical violence as a mechanism of political legitimating

Câmpul simbolistic din Republica Moldova este puternic marcat de prezența elementelor culturii arhaice cu o sesizabilă intercalare a elementelor sacrale. În acest context, fiecare actor politic conștient sau mai frecvent inconștient este marcat de prezența acestor matrice culturale, arhetipuri sociale care-l încorsetează într-un set de roluri politice și comportamente sociale. În consecință, mulți actori politici fiind prinși în anumite tipaje imagologice sunt

---

¹¹⁶ Recenzent – doctor în științe politice, conferențiar Cezar MÎNĂSCURTĂ